
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

התמודדות עם טראומה ומצבי חירום - 3251

תאריך עדכון אחרון 27-09-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): טל פסטרנק מגנזי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: pasmagnezi@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד 12:00 בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בנושא טראומה, אבל והתערבויות ראשוניות במצבי חירום. במהלך הקורס, תוצג ההתפתחות ההיסטורית של תסמונת פוסט טראומטית (PTSD), לאורך השנים, עד הגדרת האבחון כיום ב- DSM-5. יתוארו השפעות החוויה הטראומטית ברמות השונות הפיזיולוגית, הרגשית, הקוגניטיבית והחברתית. יוצגו הגדרות בסיסיות בתחום הטראומה ומחקרים בנושא. בנוסף, הקורס יעסוק בתחום השכול והאובדן בדגש על אובדן פתאומי וטראומטי, התפתחות תיאוריות ומודלים טיפוליים לאורך השנים. נושא מרכזי נוסף שילמד בקורס הינו התערבויות ראשוניות בשעת חירום. ילמדו טכניקות התערבות מרכזיות והדגשים בהתערבות ראשונית בחירום. בנוסף, יושם דגש על שמירה עצמית ופתוח חוסן בעבודה והתערבות במצבי חירום וטראומה.

מטרות הקורס:

- היכרות עם מושגים והגדרות מתחום הטראומה והתערבות ראשונית בחירום.
- היכרות עם מודלים עדכניים בתחום הטיפול בשכול טראומטי.
- הבנת ההשלכות של עבודה בתחום הטראומה על המטפל.
- למידת מיומנויות בסיסיות בהתערבות ראשונית בחירום.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

הסטודנטים יזהו סימפטומים, תופעות, השפעות של הטראומה על האדם. הסטודנטים יכירו מודלים בתחום של טראומה, אובדן טראומטי וחירום.

הסטודנטים יהיו מסוגלים לבצע התערבות ראשונית בחירום.

דרישות נוכחות (%) :
100%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה, הקרנת סרטים, תרגולים, דיונים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- מבוא: ההתפתחות ההיסטורית של PTSD
- תגובות לטראומה ולמצבי חירום: ברמה הפיזיולוגית, רגשית, קוגניטיבית וחברתית.
- מושגים והגדרות בסיסיות בנושא הטראומה.
- התערבות ראשונית בחירום

- אבל טראומטי
- תיאוריות בנושא אבל ושכול
- טראומטיזציה משנית
- חוסן ושמירה עצמית של המטפל
- צמיחה פוסט טראומטית

חומר חובה לקריאה:

אורן, א'. לבבי, י' (2019). שימוש בתרפיית EMDR בטיפול באירועים טראומטיים. בתוך להב, י'. וסולומון, ז' (עורכות) משחזור לזיכרון טיפול בטרומה נפשית (עמ' 57-82). תל אביב: רסלינג.

דורון, מ' (2016). טראומה והטיפול בה. אבחון הפרעות הקשורות בטרומה והגדרתן. (עמ' 55-70). תל אביב: בית עלים.

ואן דר קולק, ב' (2021). נרשם בגוף מוח נפש וגוף בריפוי הטרומה. (71-97) חיפה: פרדס.

ליון, פ' (2009). להעיר את הנמר, מרפאים את הטרומה. הוצאת אסטרולוג: הוד השרון. (110-132)

פסטרנק מגני, ט'. שניר, נ' (2014). טרנספורמציה לאחר אובדן טראומטי. (גרסה אלקטרונית) אוחר מתוך <https://www.hebpsy.net/articles?id=3181;eq&id?asp>

פרדס, א'. (2020). איום של ביטחון - אתגרי המטפל במציאות טראומטית משותפת. פסיכואקטואליה אפריל 2020.

אוחר מתוך https://www.psychology.org.il/files/UserContent/psycho/sites/il.org.psychology/www/7%99%D7%99%D7%9D%20%D7%A9%D7%9C%20%D7%91%D7%98%D7%97%D7%95%D7%9F_%D7%90%D7%AA%D7%92%D7%A8%D7%99%20%D7%94%D7%9E%D7%98%D7%A4%D7%9C.pdf

פרחי, מ' (2012). מקורבן חסר אונים לניצול מתמודד: התערבויות במצבי חירום ואסון. מתוך מ' חובב, א' לונטל וי' קטן (עורכים), עבודה סוציאלית בישראל (עמ' 683-708). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

רובין, ש', מלקינסון, ר', ויצטום, א' (2016). יחסי הגומלין בין טראומה לאבל: תיאוריה ופרקטיקה קליניות. בתוך רובין, ש', מלקינסון, ר', ויצטום, א' (עורכים) הפנים הרבות של האובדן והשכול (עמ' 85-102). חיפה: הוצאת פרדס.

שנאן -אלטמן, ש', אברבנל, ל', סוסקולני, ו' (2021). תגובות נפשיות למגפת הקורונה והשלכות לעבודה סוציאלית. חברה ורווחה, מ"א, 2 (176-190)

Felitti, V.J., Anda, R.F. (2010). The relationship of adverse childhood experiences to adult medical disease, psychiatric disorders and sexual behavior: implications for healthcare. In Lanius, R. A., Vermetten, E. Pain, C. (Eds.), The impact of early life trauma on health and disease (p/ 76-84). Cambridge: Cambridge University press.

Figley, C.R., Regan-Figley, K. (2017). Compassion fatigue resilience in Seppala, E. M., Simon-Thomas, E., Brown, S.L., Monica, C., Worline, C., Camron, D., & Doty R.J. (Eds.), The Oxford Handbook of compassion science. Oxford: Oxford University press.

Doi: 10.1093/oxfordhb/9780190464684.013.28

חומר לקריאה נוספת: רשימת קריאה

אילון, ע' ולהד, מ' (2000). חיים על הגבול: התמודדות במצבי לחץ, אי ודאות, סיכונים ביטחוניים, צמצום האלימות ומעבר לשלום: 2000. חיפה: נורד.

בהם-טביב, א' (2014). התפתחות תגובות דחק בעת מלחמה בעורף ולאחריה, פרספקטיבה פתוגנית וסלוטוגנית: אסטרטגיות התמודדות, משאבים אישיים והון חברתי – מחקר אורך. (חיבור לשם קבלת התואר "דוקטור לפילוסופיה") אוניברסיטת חיפה, חיפה.

*דורון, מ' (2016). טראומה והטיפול בה. אבחון הפרעות הקשורות בטרומה והגדרתן. (עמ' 55-70). תל אביב: בית עלים.

זיו, א' (2016). עיקשותה של הטרומה העיקשת. בתוך אלברשטיין, מ', דוידוביץ נ' וזלשיק ר' (עורכים), בסימן טראומה עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג. (עמ' 535-548). רמת גן: הוצאת הקיבוץ המאוחד ואוניברסיטת בר אילן.

*לביא, ת'. נוטמן-שוורץ, א'. דקל, ר'. (2014). "מרחב מוגן" - התערבות טיפולית במציאות טראומטית משותפת. חברה ורווחה, לה (2), 261-284.

להב, י', קלארמן, מ' ופרידמן, נ. (2019). חוויה סומטית שימוש בתחושות הגוף בטיפול בטרומה. בתוך להב, י' וסולומון, ז'. (עורכות). משחזור ליזכרון טיפול בטרומה נפשית. תל אביב: רסלינג.

להד, מ'. דורון, מ' (2015). CBT FAR SEE מעבר לטיפול קוגניטיבי התנהגותי. קריית שמונה: הוצאת מרכז משאבים.

להד, מ', רוגל, ר', לייקין, ד' וכורזים, י' (2012). דרכים לזיהוי קהילות בסיכון. ירושלים: משרד הרווחה והשירותים החברתיים.

לואיס הרמן, ג' (1994). טראומה והחלמה. פרק ראשון. תל אביב: הוצאת אופקים, ספריית הפועלים

*ליון, פ' (2009). להעיר את הנמר, מרפאים את הטרומה. הוצאת אסטרולוג: הוד השרון. (181-198)

סולומון, ז', בלייך, א', וגלקופף, מ' (2004). האם הטרור עיוור למגדר? החשיפה והתגובות של נשים וגברים לאינתיפאדה. חברה ורווחה, כ"ד (2), 125-146

עומר, ח', ונחי, א' (1994). עקרון הרציפות גישה מורחבת לאסון וטרומה. פסיכולוגיה, ד, 20-28. ה', 157-170.

פינקלשטיין, מ', סולומון, ז' (2007). חשיפה לטרומה מצטברת והשפעותיה על עולי אתיופיה. חברה ורווחה, כ"ז (4), 527-549.

פרדס, א'. (2020). איום של ביטחון - אתגרי המטפל במציאות טראומטית משותפת. פסיכואקטואליה אפריל 2020.

אוחזר מתוך https://files/UserContent/psycho/sites/il.org.psychology.www/7%99%D7%99%D7%9D%20%D7%A9%D7%9C%20%D7%91%D7%98%D7%97%D7%95%D7%9F_%D7%90%D7%AA%D7%92%D7%A8%D7%99%20%D7%94%D7%9E%D7%98%D7%A4%D7%9C.pdf

*פרחי, מ' (2012). מקורבן חסר אונים לניצול מתמודד: התערבויות במצבי חירום ואסון. מתוך מ' חובב, א' לונטל וי' קטן (עורכים), עבודה סוציאלית בישראל (עמ' 683-708). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

*רוס, ג' (2016). ממערבולת הטרומה להחלמה. (פרק א' וב') חיפה: הוצאת נורד.

רובין, ש', מלקינסון, ר' וויצטום, א' (2007). טראומה ואבל: סוגיות אבחנתיות וטיפוליות. שיחות, כב (1), 5-11

קוליק, ל', ארנון, ל' ודולב, א' (2016). מה מסביר תחושת סיפוק מההתנדבות בשעת חירום? ניתוח משוואה בין מתנדבים מאורגנים לבין מתנדבים ספונטניים במבצע "צוק איתן". חברה ורווחה, לו' (3-4)

Bell, H., Madden, W., Borah, E. V., Lein, L., & Beausoleil, J. (2010). Case management with hurricane Katrina survivors: Perspective of case management and supervisors. *Journal of Social Service Research*, 36(3), 216-229.

Berceli, D. (2008). *Revolutionary Trauma Release Process*. Vancouver, Canada: Namaste Publishing.

Caccaitore, J., Carlson, B., Michaelia, E., Klimek, B., & Steffan, S. (2011). Crisis intervention by social workers in fire departments: An innovative role for social workers. *Social Work*, 56(1), 81-88.

Hobfoll, S. et al., (2007). Five essential elements of immediate and mid-term mass trauma intervention: Empirical evidence. *Psychiatry*, 70 (4), 283-315.

McNally, R. J., Bryant, R. A., & Ehlers, A. (2003). Does early psychological intervention promote recovery from posttraumatic stress? *Psychological Science in the Public Interest*, 4 (2), 45-79.

אבל טראומטי

ויצטום, א' (2004). נפש, אבל ושכול. תל אביב: משרד הביטחון.

ויצטום, א' ומלקינסון, ר' (2006). מסירת הבשורה הקשה ותגובות האובדן הבאות בעקבותיה. הרפואה, 145(6), 429-432.

להד, מ'. ושגב, א' (2013). מציאות פנטסטית כמקום להחלמה במצבי אין מוצא ואובדן. בתוך שנון קליין, ה', קרייטלר ש' וקרייטלר מ' (עורכות), טנטולוגיה: מדעי האובדן, השכול והאבל: נושאים נבחרים (עמ' 139-162). חיפה: פרדס.

לוינגר, ת' וסולומון, ז' (2006). ללא כוונת זדון: פוסט טראומה ואשמה בקרב מי שגרמו למוות הזולת. חברה ורווחה, כו(2), 175-153.

מלקינסון, ר' (2011). אבל מורכב. מתוך מרום, צ', גלבוע שכטמן א', מור נ' ומאירס י' (עורכים), טיפול קוגניטיבי התנהגותי במבוגרים: עקרונות טיפוליים (עמ' 215-233). תל אביב: דיונון.

עמית, ע' (2011). השלכות אובדן הורה באופן פתאומי (עבודת גמר לקבלת תואר "מוסמך לעבודה סוציאלית") אוניברסיטת תל אביב, צל אביב.

*רובין, ש', מלקינסון, ר' וויצטום, א' (2007). טראומה ואבל: סוגיות אבחנתיות וטיפוליות. שיחות, כב(1), 5-11.

רחמים, ל' וידין, א' (2013). טיפול באבל טראומטי בילדים ובמתבגרים. מתוך שנון קליין ה', קרייטלר ש' וקרייטלר מ' (עורכות), טנטולוגיה: מדעי האובדן, השכול והאבל: נושאים נבחרים (עמ' 391-415). חיפה: פרדס.

Kristensen, P., Weisaeth, L., & Heir, T. (2012). Bereavement and mental health after sudden and violent losses: A review. *Psychiatry*, 75(1), 76-97.

*Neimeyer, R. (2002). Traumatic Loss and the reconstruction of meaning: *Jurnal of palliative medicine* 5 (6), 935-942.

Pearlman, L. A., Wortman, C. B., Feuer, C. A., Farber, C. H., & Rando, T. A. (2014). *Treating traumatic bereavement: A practitioner's guide*. New York: Guilford.

Rubin, S. S., Malkinson, R., & Witztum, E. (2012). *Working with the bereaved: Multiple lenses on loss and mourning*. New York: Routledge.

Simon, N. M. (2012). Is complicated grief a post loss stress disorder? *Depression and Anxiety*, 29, 541-544.

Wailijarvi, C. M., Weiss, A. H., & Weinman, M. L. (2012). A traumatic death support group program: Applying an integrated conceptual framework. *Death Studies*, 36(2), 152-181.

חוסן

שקד, א' (2011). השפעת איומי מלחמה וטרור ממוקדים וממושכים על חוסן קהילתי נתפס ועל רמות לחץ ושביעות רצון (עבודת גמר לקבלת תואר "מוסמך לעבודה סוציאלית"). אוניברסיטת חיפה, חיפה.

Bonanno, G. A., & Mancini, A. D. (2008). The human capacity to thrive in the face of potential trauma. *Pediatrics*, 121(2), 369-375.

Carp, J. M. (2010). *Resiliency: The essence of survival in chaos*. *Families in society*, 91(3), 266-271.

*Lahad, M. (2017). *From victim to victor: The development of the Basic Ph model of coping and resiliency*. *Traumatology* 23 (1), 27.

Masten, A.S., Monn, A.R., & Supkoff, L.M. (2011) *Resilience in children and adolescents*. In: S.M. Southwick, B.T. Litz, D. Charney & M. J. Friedman (Eds) *Resilience and mental health across the lifespan*. Cambridge University Press. Pp 103-119.

צמיחה פוסט טראומטית

לאופר, א' (2009). צמיחה פוסט טראומטית: אשליה חיובית או דרך חדשה לבחינת התמודדות עם טראומה. *חברה ורווחה*, כ"ט (1), 63-84.

*פסטרנק מגנזי, ט'. שניר, נ' (2014). *טרנספורמציה לאחר אובדן טראומטי*. (גרסה אלקטרונית) <https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=3181>; מתוך <https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=3181>

Gerish, N., Dyck, M. J., & Marsh, A. (2009). *Post traumatic growth and bereavement*. *Mortality*, 14(3), 226-244.

Joseph, S., & Linely, P. A. (Eds). (2008). *Trauma, recovery and growth: Positive psychological perspectives on posttraumatic stress*. New Jersey: John Wiley.

Calhoun, L. G., & Tedeschi, R. G. (2006). *The foundation of posttraumatic growth: An expanded framework*. In L. G. Calhoun, & R. G. Tedeschi (Eds.) *Handbook of posttraumatic growth: Research and practice* (pp. 1-23). New York: Psychology Press.

תשישות חמלה וטראומטיזציה משנית

חדד, א'. רולף בן שחר, א' (2011). *את מה שלקחנו הביתה* (גרסה אלקטרונית) <https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=2619>

גאנין, ר'. כהן, מ'. פלד-אברהם, מ' (2009). *תשישות קרבה וסיפוק מקצועי בקרב עובדות סוציאליות בבית חולים בקרב עובדות בבית חולים בעקבות מלחמת לבנון השנייה*. *חברה ורווחה*, כ"ט (2), 199-219

פלד-אברהם, מ', בן יצחק, י', גאנין, ר', זומר, א' ובוכבינדר, א' (2004). *תגובות וצרכים רגשיים של עובדים סוציאליים לנוכח אירוע רב נפגעים*. *חברה ורווחה*, כד (2), 181-200.

Bober, T., & Regehr, C. (2006). *Strategies for reducing secondary or vicarious trauma: Do they work?* *Brief Treatment and Crisis Intervention*, 6 (1), 1-9.

Osofsky, J.D. (2011). *Vicarious traumatization and the need for self-care in working with traumatized young children*. In: J.D. Osofsky (Ed). *Clinical work with*

traumatized young children. New York: Guilford press, pp 336-348.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 0 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

סטודנטים/ות עם מוגבלויות: האוניברסיטה העברית ובית הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית רואים חשיבות רבה בהנגשת דרכי ההוראה והשירותים הניתנים לסטודנטים. סטודנטים עם מוגבלויות מוזמנים לפנות למרצת הקורס על מנת לדון איתה על צרכי הנגישות שלהם ועל ההתאמות הנדרשות. שימו לב כי חלק מההתאמות מחייבות אישור של יחידת הנגישות (il.ac.huji.savion@negishut) יחידת האבחון והתמיכה בסטודנטים עם ליקויי למידה והפרעות קשב (il.ac.huji.savion@ldsupport) או המרכז לעיוור (il.ac.huji.savion@cb) יחידות